

**TĀLMĀCĪBAS ATTĪSTĪBAS AKTUĀLIE ASPEKTI
VISPĀRĒJĀ VIDĒJĀ IZGLĪTĪBĀ**
**Topical Aspects of Distance Learning in General Secondary
Education**

Marina Kazakeviča

Liepājas vakara (maiņu) vidusskola, Latvija

E-pasts: marinaka@inbox.lv

Abstract. *Nowadays education is the most important precondition for existence and development of society. In the world the information and communication technologies and their application in education develop more and more rapidly, encouraging the society to lifelong learning and building a knowledge society.*

To provide lifelong education in accordance with the interests of the people and concerns of regional socio-economic development, it is important to offer people a second-chance education that can be implemented through introducing distance learning in general secondary education in Latvia. Therefore, it is important to research the specificity of distance learning in general secondary education and to develop and implement distance learning programmes on the basis of theoretical knowledge.

This article reveals that Liepāja Evening (shift) Secondary school is designing a distance learning programme with an emphasis on the support system, in which a great contribution is given by subject teachers, consultants, advisors and class teachers who help the students to orientate in the educational process and learning materials, and who encourage, support and motivate the students.

Keywords: *Distance education, ICT, learning process, secondary school.*

Ievads

Introduction

Mūsdienās izglītība ir svarīgākais sabiedrības pastāvēšanas un attīstības priekšnoteikums. Pasaulē arvien straujāk un straujāk izplatās informācijas un komunikācijas tehnoloģijas. To pielietojums izglītībā arvien pilnveidojas un paplašinās, rosinot sabiedrību mūžizglītībai un veidojot zināšanu sabiedrību, kura nodrošina augstu inovāciju pakāpi un, kur katrs indivīds spēj panākt augstu līdzdalības pakāpi, pastāvīgi apgūstot, izmantojot un radot jaunas zināšanas savai sabiedrības labklājībai.

G.Draidens un Dž.Vosa grāmatā “Neierobežots. Jaunais mācību apvērsums un septiņas atslēgas tā veicināšanai” norāda, ka mēs visi kopā esam liecinieki pašam nozīmīgākajam apvērsumam cilvēces vēsturē. Tā iespaids ir personisks, nacionāls, globāls un daudzējādā ziņā neierobežots. Tā pamatā ir septiņi katalizatori, kas savstarpējā mijiedarbībā jau maina un turpinās mainīt veidu, kā dzīvojam, strādājam, spēlējam, mācāmies, domājam un radām jebkurā vecumā. Šis jaunais tīkla laikmets steidzami liek mainīt izpratni par izglītību, mācībām un skolu sistēmu. Izglītība mainās vairāk, nekā tā ir mainījusies kopš grāmatu iespiešanas izgudrošanas pirms piecsimt gadiem un obligātās izglītības ieviešanas pirms

trīssimt gadiem. Mūsdienās visa pasaule ir kā klase, un mācīšanās notiek visu dzīvi. (Draidens, Vosa, 2008)

Pēdējo desmit gadu laikā informācijas un komunikāciju tehnoloģijas (IKT) ir attīstījušās ārkārtīgi strauji. IKT izmantošana izglītībā rada izmaiņas mācību norisē, metodēs, saturā un vērtēšanas procesos. Informācijas un komunikācijas tehnoloģijām veidojoties par efektīvu un integrētu izglītības līdzekli. Būtiski ir atbalstīt inovāciju izglītības procesos un sekmētu skolēnu un viņu digitālo kompetenču radošu attīstību. Digitālo kompetenču attīstība ir viena no „ES Izglītības un apmācības stratēģijas 2020” prioritārajām jomām. (Pamatrādītāji par IKT izmantojumu izglītībā un inovāciju veicināšanā Eiropā, 2011)

Viens no mūžizglītības politikas mērķiem Latvijā ir nodrošināt izglītības pieejamību iedzīvotājiem neatkarīgi no viņu vecuma, dzimuma, iepriekšējās izglītības, dzīves vietas, ienākumu līmeņa, etniskās piederības, funkcionāliem traucējumiem. (Programma Mūžizglītības politikas pamatnostādņu 2007.–2013.gadam ieviešanai 2008.–2013.gadam, 2008)

Lai nodrošinātu izglītību mūža garumā atbilstoši iedzīvotāju interesēm, spējām un reģionu sociāli ekonomiskās attīstības vajadzībām, ir svarīgi piedāvāt sabiedrībai otrās iespējas izglītību, jo tādējādi tiek sekmēta cilvēka personīgā izaugsme, pašpilnveide katrā dzīves posmā, visās dzīves jomās mūža garumā, radot priekšnosacījumus katra iedzīvotāja uzņēmības, adaptācijas spēju attīstīšanai un panākot sociālo iekļaušanos, nodarbinātību, aktīvu pilsonisku līdzdalību.

Šādu iespēju iegūt izglītību var realizēt ieviešot tālmācību Latvijas vispārējā vidējā izglītībā. Ir nepieciešams izpētīt tālmācības specifiku tieši vispārējā vidējā izglītībā un uz teorētisko atziņu bāzes veidot un realizēt tālmācības programmas Latvijas vidusskolās. Līdz ar to, cilvēkiem iegūstot jaunas, viņu vajadzībām atbilstošas zināšanas, prasmes un kompetences, Latvijā veidotos sabiedrība, kas mācās un ar izglītības starpniecību pilnveido demokrātiju, uzlabo šīs sabiedrības labklājību, un konkurētspēju starptautiskā kontekstā.

Tālmācības realizēšanas aktualitāte vidusskolā

Topicality of the implementation of distance learning in the secondary school

Latvijā šobrīd notiek pārmaiņas izglītībā un tiek apspriesti dažādi pārmaiņu scenāriji, gan valdības, gan pašvaldību līmenī. 2011.gada deklarācijā par Valda Dombrovska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību paredzēts nodrošināt kvalitatīvas tālmācības programmas skolai kā integrētai pedagoģiskai kopienai, izmantot e-izglītības iespējas, paātrinot informācijas apriti, samazinot izmaksas un, uzlabot skolotāju, skolēnu un vecāku komunikāciju labāku mācību rezultātu sasniegšanai (7.13.punkts). (Deklarācija par Valda Dombrovska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību Nacionālajai izaugsmei un vienotībai, 2010)

Latviju aizvien vairāk ietekmē globalizācija un cilvēku mobilitāte. Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes 2011.gada tautas skaitīšanas dati liecina, ka iedzīvotāju skaita samazinājums ir noticis gan iedzīvotāju dabiskās kustības (mirušo skaitam pārsniedzot jaundzimušo skaitu), gan starptautiskās migrācijas

ietekmē. Starptautiskās emigrācijas ietekmē iedzīvotāju skaits samazinājies par 190 tūkstošiem cilvēku. (Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvalde, 2012) Pēdējā laika tendences liecina, ka emigrē ģimenes ar bērniem, kuriem ir jāiegūst izglītība. Šiem cilvēkiem arvien vairāk paplašinās izvēles iespējas kādā veidā iegūt izglītību. Viena no tādām inovatīvām iespējām ir mācības tālmācībā, lai iegūtu izglītību latviešu valodā.

Tālmācības jēdziens pasaulē un arī Latvijā tiek dažādi izskaidrots. Pasaulē tālmācības zināšanu ieguves forma ir plaši izplatīta, taču precīzi definēt to ir grūti, jo tai nav vienas vispārpieņemtas definīcijas. Angļu valodas terminu „distance education” arvien biežāk sāk atzīst par neprecīzu. Visbiežāk šobrīd angļu valodā lieto terminus: „open distance learning”, „open flexible learning”, „distance learning”, „resource-based learning”, „materials-based learning”, „independent learning”. Katrs termins uzsver kādu (vai vairākus) no tālmācībā izmantotiem principiem vai patstāvīgu mācīšanos (nevis mācīšanu!) lietojot dažādus studiju materiālus (resursus). Tas rada lielu jucekli. Patiesībā nav iespējams novilkt precīzu robežu starp atvērtību, elastību un iespēju mācīties attālumā, izmantojot studiju resursus. Vācu valodā konsekventi lieto terminu „fernstudium”, franču valodā – „enseignement a distance”. (Ozoliņa, I.Slaidiņš, V.Slaidiņš, Žuga, 2011.)

Latvijas Republikas Izglītības likums nosaka, ka: „Tālmācība - izglītības ieguves neklātienas formas paveids, kuru raksturo īpaši strukturēti mācību materiāli, individuāls mācīšanās temps, īpaši organizēts izglītības sasniegumu novērtējums, kā arī dažādu tehnisko un elektronisko saziņas līdzekļu izmantošana.” Izglītības likums, norādot izglītības ieguves formas, paredz, ka skolēni var iegūt izglītību arī neklātienē un neklātienas formas paveidā - tālmācībā. (Izglītības likums, 1998)

Latvijas Republikas Izglītības likuma 8.pantā noteikts:

(1) Ir šādas izglītības ieguves formas:

- 1) klātiene;
- 2) neklātiene; neklātienas formas paveids — tālmācība;
- 3) pašizglītība;
- 4) izglītība ģimenē. (Izglītības likums, 1998)

Tālmācība ir speciāli plānotas, organizētas patstāvīgas mācības, kuras atbalsta padomdevēji un konsultanti. Tā ir izglītības forma, kurā katrs var mācīties sev izdevīgā laikā, vietā un tempā, izmantojot specifiskus mācību materiālus un metodiku. Tālmācība pamatā paredzēta pieaugušajiem, kuri ir motivēti un spēj paši sevi organizēt aktīvām mācībām. (Mūžizglītības politikas pamatnostādnes 2007. - 2013.gadam, 2007)

Tālmācībā tāpat kā jebkurā mācību procesā darbojas noteikti vispārīgi principi. Nozīmīgākie no tiem ir mācību mērķtiecība, mācību saprotamība un zinātniskums, sistemātiskums un pēctecīgums, uzskatāmība, vecumposma īpatnību ievērošanas princips.

Tālmācībai piemīt arī citi principi, kas to atšķir no citām mācību formām. Tai raksturīgs atvērtības un elastīguma princips, jo audzēknis izvēlas sev atbilstošu mācību tempu, laiku un vietu. Kā arī nepastāv vecuma ierobežojumi, jo mācīties

var gan jaunieši, gan pieaugušie, kā arī cilvēki, kam ir grūtības apmeklēt mācības klātienē.

Šie faktori norāda uz tālmācības plašo pielietojuma spektru. Tā ir ļoti noderīga cilvēkiem, kas strādā un vēlas paaugstināt savu izglītības līmeni, kā arī sevi pilnveidot.

Tradicionāli par tālmācību tiek uzlūkota izglītības ieguves forma, kuras pamatā ir patstāvīgas mācības bez tieša un nepārtraukta skolotāja kontakta. Līdz ar to, būtiski ir konsultanta un atbalsta sistēmas loma, lai virzītu un atbalstīt audzēkņus.

Tālmācības atbalsta sistēma **Support system in distance learning**

Audzēkņiem, mācoties tālmācībā, ir nepieciešams dažāda veida atbalsts. Atbalsts viņiem var būt nepieciešams pirms mācību sākuma un mācību laikā.

Pedagogs T.Saimonds (Tony Simmonds) uzskata, ka audzēkņu atbalsta sistēmai ir divi virzieni:

1. Tehniskais atbalsts, kurā ietilpst mācību materiāli, tehniskie mācību līdzekļi, izmantotās tehnoloģijas u.c.
2. Cilvēciskais atbalsts, kas sevī ietver:
 - pedagogu;
 - citus audzēkņus;
 - draugus un ģimeni;
 - darba kolēģus;
 - tehniskos darbiniekus;
 - padomdevējus, konsultantus.(Saimonds, 1995.)

Abi šie virzieni ir vienlīdz svarīgi, jo būtiski ietekmē mācību procesu. Liepājas vakara (maiņu) vidusskolā tālmācības programmas izstrādē pedagogi par nozīmīgāko atzina cilvēcisko faktoru, tāpēc rakstā vairāk pievērsīšos cilvēciskajam atbalstam.

Tālmācības atbalsta sistēma sevī ietver:

- Mācību centru vai skolu, kas nodarbojas ar mācību plānošanu, organizēšanu un ir atbildīga par mācību norisi, galarezultātu, liecības, apliecības vai diploma izsniegšanu.
- Konsultantus, padomdevējus un klases audzinātājus, kuri palīdz cilvēkam orientēties mācību materiālos, mācību procesā, izskaidro, rosina, virza audzēkni pretī mērķim, galarezultātam.
- Individuālas, grupveida konsultācijas, kurās tiek pārrunāts apgūtais materiāls, izskaidroti jautājumi, kas audzēknim sagādā vislielākās grūtības un prasa vislielāko piepūli.
- Speciāli izstrādātus kontroldarbus.
- Mācību nometnes, kurās notiek individuālas un grupālas klātienes nodarbības, laboratorijas darbi, mācību ekskursijas, praktiskie darbi u.c.(Ivanova, Kristovska, Slaidiņš, 1999.)

Realizējot tālmācības programmu pedagogam ir nepieciešamas noteiktas prasmes un iemaņas. Viņam jāpiemīt prasmei rūpīgi iepazīt audzēkņus, izzināt viņu vajadzības, kā arī jāspēj kontaktēties ar dažāda vecuma audzēkņiem, lai tos stimulētu un atbalstītu. Pedagogam jāpiemīt iemaņām un prasmēm mācību procesa aktivizēšanai, optimizēšanai, stimulēšanai, virzīšanai un pašnovērtēšanai, kā arī jāspēj saprotami izklāstīt prasības, mācību priekšmeta saturu un uzdevumus.

Realizējot tālmācības programmu pedagogs audzēknim kļūst par konsultantu. Tālmācībā lekcijas un tām līdzīgas mācību formas aizstāj ar *konsultācijām*. Konsultanta uzdevums nav mācīt, bet gan ieinteresēt un ievirzīt audzēkni patstāvīgām studijām. Konsultants dod vispārēju ievirzi kursa saturā, kā arī rosina domāt, meklēt, lasīt, analizēt, risināt uzdevumus un veikt citas darbības, kas veicina nepieciešamo zināšanu un prasmju apgūšanu. (Ivanova, Kristovska, Slaidiņš, 1999.)

Viens no atbalsta sistēmas elementiem ir padomdevējs. Katram tālmācības audzēknim, uzsākot mācības, būtu jānozīmē padomdevējs. Parasti tas nav atsevišķa mācību priekšmeta *konsultants*, bet persona, kas sniedz vispārēju atbalstu:

- dod padomus, kā plānot laiku, konspektēt;
- iedrošina brīžos, kad audzēknis grib pamest studijas u.tml. (Ivanova, Kristovska, Slaidiņš, 1999.)

Liepājas vakara (maiņu) vidusskolas pedagoģiskajam kolektīvam bija svarīgi iepazīties ar tālmācības teorētiskām nostādņēm, kuras pārrunājot, analizējot, diskutējot un izvērtējot, tika izveidota tālmācības programma.

Tālmācības programmas realizācija vispārējā vidējā izglītībā

Implementation of distance learning program in general secondary education

Šobrīd tālmācības programmu Latvijā realizē vairākas vispārējās vidējās izglītības skolas, taču tikai Rīgas Tālmācības vidusskola ir akreditēta mācību iestāde.

Diemžēl precīzu Latvijas skolu skaitu, kuras realizē tālmācības programmu nav iespējams uzzināt, jo Izglītības un zinātnes ministrijas ierēdņi tādu informāciju nevarēja sniegt, norādot, ka saskaņā ar Latvijas izglītības klasifikāciju, vispārējā izglītībā tiek licencētas un īstenotas dienas, vakara un neklātienes izglītības programmas. Atsevišķi netiek izdalīta tāda izglītības ieguves forma kā tālmācība. Attiecīgi nav iespējams iegūt datus tieši par tālmācības programmām. (e-pasta sarakste ar IZM, 2012)

Tālmācība Latvijā ir jauna zināšanu ieguves forma, tāpēc pedagogiem un atbalsta personālam bieži trūkst zināšanu un prasmju strādāt šajā jomā. Tālmācības programmu konsultanti vispārīzglītojošās skolās netiek īpaši sagatavoti pirms viņi uzsāk darbu ar tālmācības audzēkņiem. Tāpēc ir lietderīgi apkopot pieredzi un metodiskos ieteikumus darbam ar audzēkņiem vispārīzglītojošās skolās, kas realizē tālmācības programmu.

Iepriekš paustās teorētiskās atziņas tika ņemtas par pamatu, lai izveidotu tālmācības programmu Liepājas vakara (maiņu) vidusskolā. Sākot ar 2011./2012. mācību gadu Liepājas vakara (maiņu) vidusskolā tika ieviesta Vispārējās vidējās

izglītības vispārīzglītojošā virziena programma. Šī programma tiek īstenota neklātienē tālmācības formā. Realizējot šo programmu audzēkņiem tiek nodrošināta iespēja apgūt zināšanu, prasmju un attieksmju kopumu, kas nepieciešams izglītības turpināšanai, pilsoniskai līdzdalībai un sociālai integrācijai, nodarbinātībai un personiskai izaugsmei un attīstībai, veidojot prasmi patstāvīgi mācīties un pilnveidoties, kā arī motivējot mūžizglītībai un apzinātai karjerai.

Šīs izglītības programmas raksturīgie uzdevumi ir nodrošināt līdzsvarotu mācību priekšmetu apguvi no visām izglītības jomām un attīstīt interesi par dažādiem cilvēku darbības un zinātnes virzieniem. Izvēloties neklātienē formas veidu – tālmācību, **audzēkņiem ir jābūt psiholoģiski gataviem patstāvīgi mācīties, apgūstot vispārējās vidējās izglītības standartos noteikto mācību priekšmetu obligāto saturu, un audzēkņim ir jābūt nodrošinātai iespējai piekļūt datoram ar interneta pieslēgumu.**

Liepājas vakara (maiņu) vidusskolā, izstrādājot tālmācības programmu, lielu vērību pievērta atbalsta sistēmai. Pielietojot teorijā gūtās atziņas, skolas pedagoģiskais kolektīvs izstrādāja sekojošu mācību procesu, kas sevī ietver:

- klātienē grupu un individuālās konsultācijas. Klātienē konsultācijas tiek organizētas kā diskusijas, grupu darbs, aktīva domu un pieredzes apmaiņa, testi, pašpārbaudes uzdevumi vai praktiskie un laboratorijas darbi, kas padziļina izpratni un palīdz risināt neskaidros jautājumus. Klātienē grupu konsultācijas notiek vienu reizes mēnesī.
- individuālās interneta neklātienē konsultācijas ar interneta palīdzību.

Būtiski, ka skolas atbalsta sistēma sāk funkcionēt jau no tā brīža, kad potenciālais skolas audzēknis ierodas skolā iesniegt dokumentus tālmācības programmā. Skolas pedagogi izskaidro tālmācības būtību, iepazīstina ar tās norisi. Kopīgi tiek aplūkots tālmācības izglītības programmas īstenošanas plāns, kas nosaka mācību priekšmetu, konsultāciju un ieskaīšu skaitu katrā klašu grupā, kā arī mācību stundu skaitu gadā. Potenciālos audzēkņus iepazīstina, cik daudz laika audzēkņim būtu ieteicams veltīt patstāvīgai mācību priekšmeta apguvei pēc izglītības iestādes izveidotiem tālmācības mācību materiāliem vai citiem mācību materiāliem, piemēram, Eiropas Sociālā fonda projekta „Dabaszinātnes un matemātika” ietvaros izstrādātiem mācību materiāliem, klātienē grupu konsultācijām, individuālajām klātienē konsultācijām, individuālajām neklātienē konsultācijām, ieskaitēm.

Mācību gada sākumā klases audzinātājs jeb kurators realizē adaptācijas periodu, kura laikā mazina audzēkņu psiholoģisko sasprindzinājumu, veido labvēlīgu gaisotni klases mācību procesā un sekmē audzēkņu, skolotāju un administrācijas savstarpējo iepazīšanos. Klases audzinātājam ir ļoti svarīgi radīt labvēlīgu gaisotni attiecībās ar audzēkņiem, jo viņš būs tas, kurš palīdzēs risināt dažādas problēmas mācību procesa laikā.

Klases audzinātājs jeb konsultants audzēkņus iepazīstina ar e-kursu vadības sistēmas Moodle izmantošanu mācību procesā.

Lai realizētu tālmācību no tehniskās puses lielu atbalstu ir sniegusi Liepājas pilsētas Izglītības pārvalde. Liepājas pilsētas Izglītības pārvalde sākot ar 2011./2012. mācību gadu ir izveidojusi Liepājas pilsētas E-mācību vidi, kurā tiek izmantota e-kursu vadības sistēma **Moodle**. Interneta vietni <http://moodle.lip.lv/> var izmantot visas Liepājas pamatskolas un vidusskolas, taču tikai Liepājas vakara (maiņu) vidusskola, izmantojot šo serveri, realizē tālmācības programmu, bet citās skolās skolēniem tiek nodrošināta piekļuve mācību materiāliem dažos mācību priekšmetos. Moodle sistēmā katram audzēknim ir piešķirts lietotāja vārds un parole, kura viņam ir jāizmanto, lai audzēkni sistēma identificētu un viņš varētu tai pieslēgties.

Liepājas vakara (maiņu) vidusskolā tiek lietota arī elektroniskā skolas vide e-klase (www.e-klase.lv), kur audzēkņi iegūst informāciju par vērtējumiem mācību priekšmetos, kā arī izmanto saziņai ar priekšmetu skolotājiem un klases biedriem. Tajā iespējams saņemt pedagoģisko un organizatorisko atbalstu, uzdot jautājumus noteikta mācību priekšmeta pedagogam, saņemt atbildes uz audzēkņiem aktuāliem jautājumiem.

Audzēkņiem būtiska informācija, piemēram, klātienē konsultāciju un ieskaīšu datumu un laiku grafiks tiek ievietots skolas mājas lapā www.liepvakara.lv. Arī šādi tiek nodrošināta audzēkņu atbalsta sistēma, jo izmantojot skolas mājas lapu, audzēkņi ir informēti par notikumiem skolā un jūtas tai piederīgi.

Ieviešot un realizējot tālmācības programmu Liepājas vakara (maiņu) vidusskolā, tika konstatēts, ka audzēkņiem un skolotājiem, ir problēmas, ar kurām viņi saskaras mācību procesā:

- tehniskas problēmas, kas saistītas ar darbu e-vidē, dažādu mācību materiālu datņu atvēršanas problēmas;
- problēmas sazināties ar mācību priekšmetu skolotājiem.

Jāatzīmē, ka lielu ieguldījumu tālmācības programmas uzlabošanā sniedz skolas audzēkņi, sniedzot ierosinājumus, ieteikumus darba uzlabošanai. Viņi ar savu jautājumu palīdzību norāda mācību priekšmetu skolotājiem uz kādām tehniskām nepilnībām priekšmeta apgūvē un tādējādi savstarpēji sadarbojoties tās tiek novērstas.

Veicot zinātniskās literatūras analīzi un reālās situācijas izpēti uzsākot realizēt tālmācības programmu, nākotnē tiks izstrādāts pētījums. Pētījumā tiks noskaidrots, kas motivē un, kas kavē audzēkņus izmantot tālmācības apmācības formu, kāds atbalsta veids ir nepieciešams realizējot mācības tālmācībā vispārējā vidējā izglītībā. Pētījumā tiks izmantota kvantitatīvā pētījumu metode. Pētījuma rezultātu iegūšanai tiks izmantota netiešā datorizētā intervija internetā, kas uzskatāma par tehnoloģiski mūsdienīgāko pētniecisko metodi, un šajā gadījumā būs ļoti piemērota pētījuma tēmai. Informācija par aptaujas anketām tiks izplatīta Latvijas skolās, kurās izmanto tālmācības programmu, aicinot skolotājus aptaujas anketas izplatīt saviem audzēkņiem.

Secinājumi

Conclusions

1. Tālmācības pamatā ir patstāvīgas mācības, bez tieša un nepārtraukta kontakta ar skolotāju, taču tā nav pašmācība. Tālmācība ir speciāli plānota un organizēta patstāvīgā mācību procesa atbalsta padomdevēju un konsultantu darbību sistēma.
2. Analizējot visas tālmācības prioritātes, var spriest par tās nepieciešamību Latvijā, jo šeit veidojas situācija, kad cilvēki dažādu apstākļu dēļ nav ieguvuši sev nepieciešamo izglītību, bet ir spiesti doties strādāt ārpus Latvijas. Tā sniedz iespēju turpināt iegūt izglītību neklātienas tālmācības formā cilvēkiem, kas nevar apmeklēt skolu sociālu, darba, dzīves vietas, veselības stāvokļa, invaliditātes, grūtniecības, kā arī citu apstākļu dēļ.
3. Realizējot tālmācības programmu, ir jāņem vērā kā audzēkņi mācās un jāveido tāds mācību process, lai viņš būtu pēc iespējas efektīvāks. Ir jābalstās uz pedagogijas un psiholoģijas pamatvērtībām.
4. Skolotāji, kas agrāk nesaskatīja tālmācības potenciālu, šobrīd to ir saskatījuši un saprotot, ka tālmācība būtiski atšķiras no tradicionālās izglītības. Skolotāju uzskatu maiņu ietekmē tehnoloģiju attīstība un izplatība, kā arī to pielietošana citās dzīves sfērās un profesionālajās jomās.
5. Teorētisko avotu analīze rāda, cik nozīmīga ir atbalsta sistēma. Liepājas vakara (maiņu) vidusskolas atbalsta sistēma sāk funkcionēt jau no tā brīža, kad potenciālais skolas audzēknis ierodas skolā iesniegt dokumentus tālmācības programmā. Skolas personāls šim cilvēkam izskaidro tālmācības būtību, iepazīstina ar tās norisi, izskaidro tās priekšrocības un trūkumus. Lielu ieguldījumu audzēkņu atbalsta sistēmā sniedz pedagoģiskais personāls, kas palīdz audzēknim orientēties mācību procesā, mācību materiālos, izskaidro, rosina, atbalsta un motivē audzēkni pretī mērķim.
6. Liepājas vakara (maiņu) vidusskolas tālmācības atbalsta sistēmas realizācijai tiek izmatoti dažādi tehniskie risinājumi. Pedagogi izmanto interneta plašās iespējas, lai organizētu un vadītu mācību procesu un arī sniegtu atgriezenisko saiti. Moodle sistēmā tiek izmantota, lai nodrošinātu mācību procesu, ievietojot tajā mācību materiālus, papildmateriālus, pārbaudes darbus un testus. Skolas mājas lapā tiek ievietota informācija par aktualitātēm, mācību priekšmetu un stundu plānu tālmācības klātienes konsultācijām, ieskaišu datumiem un laikiem. E- klases lietošana veicina izglītojamo laika resursu ekonomiju, nodrošina saziņu ar priekšmetu skolotājiem un klases biedriem, ātrāku iegūto vērtējumu noskaidrošanu.

Summary

Nowadays education is the most important precondition for existence and development of society. In the world the information and communication technologies and their application in education develop more and more rapidly, encouraging the society to lifelong learning and building a knowledge society.

To provide lifelong education in accordance with the interests of the people and concerns of regional socio-economic development, it is important to offer people a second-chance education that can be implemented through introducing distance learning in general secondary education in Latvia. Therefore, it is important to research the specificity of distance learning in general secondary education and to develop and implement distance learning programmes on the basis of theoretical knowledge.

Latvia is increasingly influenced by globalization and mobility of people. The recent trends show that many families emigrate with children who need to obtain education. For these people the options for how to obtain education are expanding. Distance learning is one of such innovative opportunities for obtaining education in Latvian language.

Distance learning is a specially planned and organized independent learning, supported by advisors and consultants. It is a form of education, where everyone can learn at convenient time, place and pace, using specific study materials and methodology. Basically distance learning is for adults who are motivated to learn and able to organize themselves for active learning. (Lifelong Education Policy Guidelines for 2007 - 2013, 2007)

Distance learning has principles that distinguish it from other learning forms because of its openness and flexibility. They are as follows:

- The student chooses the most appropriate learning pace – several days a week studying very intensively;
- The student chooses the most appropriate learning time – in the morning, during the day, at night;
- The student chooses the most appropriate learning place – at home, in the library, in the park;
- There are no age restrictions – can learn both youngsters and adults;
- Students may be people with difficulties to attend lessons in person, for example, people with special needs, on parental leave;
- Students, who learn in distance learning, need different types of support. The support they might need before they start studies and during the study process.

Currently in Latvia the distance learning programme is implemented by a number of general education secondary schools. The previously mentioned theoretical knowledge was taken as a basis for developing distance learning programme in Liepaja Evening (shift) Secondary school, where the comprehensive general secondary education program was introduced in school year 2011/2012. Choosing a correspondence learning form – distance learning, the students must be psychologically prepared to learn independently, acquiring mandatory content of learning subjects set out in general secondary education standards, and also the student should have the access to a computer with an Internet connection.

Developing distance learning programs, Liepaja Evening (shift) Secondary school drew much attention to the support system. School support system begins to function right from the moment when a potential student arrives at school to submit the documents for a distance learning program. Then the school staff members

explain the essence of distance learning and introduce to the programme. Together the implementation plan of distance education programme is discussed which determines the amount of learning subjects, consultations and tests in each class, as well as the number of learning hours per year.

In the beginning of the school year the class teacher or tutor implements an adaptation period reducing the psychological stress of the student and creating positive atmosphere for studies as well as encouraging students, teachers and administration to mutual acquaintance.

This article describes the information system elaborated by school pedagogues for organizing the learning process. It includes management system of e-courses Moodle, electronic school environment e-class and school website. By implementing this system students have the access to learning materials, receive pedagogic and administrative support, they can ask questions to a particular subject teacher, receive answers to questions topical for students, get information about their marks and obtain information about dates and time of consultations and tests.

Analyzing scientific literature and the current situation of implementing the distance learning programme, future research will be developed. The study will explore what motivates or hinders the students to use the distance learning and what type of support is needed when implementing this type of learning. The quantitative research method will be employed and research results will be obtained by indirect computerized interview on the Internet, which is considered to be technologically the most contemporary research method, and in this case very suitable to the research topic. Information about questionnaires will be forwarded to Latvian schools which use distance learning program, inviting teachers to distribute the questionnaires to their students.

Literatūra Bibliography

1. Bergsons H. [Elektroniskais resurss] Pieejas veids: Tīmeklis
http://www.encyclopedia.com/topic/Henri_Bergson.aspx skatīts 2012.g. 17. janv.
2. Deklarācija par Valda Dombrovska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību Nacionālajai izausmei un vienotībai 2010. gada 3. novembris [Elektroniskais resurss] Pieejas veids: Tīmeklis
<http://www.diena.lv/upload/manual/deklaraacijaparvaldadombrovskavadiitaaministrukabinetaieceretodarbiibu.pdf>, skatīts 2011.g. 10. dec.
3. Draidenā G., Vosa Dž. (2008) Neierobežots. Jaunais mācību apvērsums un septiņas atslēgas tā veicināšanai 5- 320. lpp. [Elektroniskais resurss] Pieejas veids: Tīmeklis
<http://macibuapversums.com/gramata/> skatīts 2012.g. 8. febr.
4. Ivanova, I. Kristovska, I. Slaidiņš (1999) Tālmācības rokasgrāmata – Rīga: IU „Mācību apgāds”, 106.lpp
5. Izglītības likums 29.10.1998. likums "Izglītības likums" ("LV", 343/344 (1404/1405), 17.11.1998.; Ziņotājs, 24, 24.12.1998.) [stājas spēkā 01.06.1999.] [Elektroniskais resurss] Pieejas veids: Tīmeklis <http://www.likumi.lv/doc.php?id=50759&mode=KDOC> skatīts 2011.g. 20. nov.

6. Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvalde Tautas skaitīšana [Elektroniskais resurss] Pieejas veids: Tīmeklis <http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/tautas-skaitisana-28290.html> skatīts 2012.g. 9. febr.
7. Meeting learner's Needs, Implementing and Managing Flexible Learning (1995) – TVU London: Pitman Publishing, 125 p.
8. Mūžizglītības politikas pamatnostādnes 2007. - 2013. gadam. Ministru kabineta 2007.gada 23.februāra rīkojums Nr.111 (Grozījumi MK 09.12.2009.rīk. Nr. 832) – Rīga: 2009. Izglītības un zinātnes ministrija. [Elektroniskais resurss] Pieejas veids: Tīmeklis http://izm.izm.gov.lv/upload_file/Izglitiba/Muzizglitiba/Pamatnostadnes.pdf skatīts 2011.g. 20. nov.
9. Ozoliņa, I. Slaidiņš, V. Slaidiņš, B. Žuga Tālmācības un e-studiju metodika un tehnoloģija [Elektroniskais resurss] Pieejas veids: Tīmeklis <https://eduspace.lv/macibas/course/view.php?id=318> skatīts 2012.g. 6. janv.
10. Pamatrādītāji par IKT izmantojumu izglītībā un inovāciju veicināšanā Eiropā 2011. gads [Elektroniskais resurss] Pieejas veids: Tīmeklis http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/key_data_en.php skatīts 2012.g. 27. janv.
11. Programma Mūžizglītības politikas pamatnostādņu 2007.– 2013.gadam ieviešanai 2008.– 2013.gadam Rīga: Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrija [Elektroniskais resurss] Pieejas veids: Tīmeklis http://izm.izm.gov.lv/upload_file/Normativie_akti/ProgrammaLV_PKD_040311.pdf skatīts 2012.g. 14. janv.

Marina Kazakeviča	Liepāja Evening Secondary School Raiņa St. 5, Liepāja, LV-3401, Latvia E-mail: marinaka@inbox.lv Phone: +371 63425686